

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Machvmetis Saracenorum Principis, Eivsqve Svccessorum
Vitae, Ac Doctrina, Ipséque Alcoran**

Bibliander, Theodor

[Basel], [1543]

VD16 VD16 K 2583

Doctrina Machumetis summatim comprehensa, quæ apud Saracenos
magnæ authoritatis est, ab eodem Hermanno ex Arabico translata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98259)

INCIPIT DOCTRINA MA-

CHUMET, QVAE APVD SARACENOS MAGNAE AV-
thoritatis est: ab eodem Hermanno translata, cum esset
peritissimus utriusque linguae, Latinae scilicet
atque Arabicae.

Hic libellus à Machumete scriptus non est, sed ab alio eiusdem spiritus propheta: qui forma dialogi cō-
prehendere summam uoluit praecipua dogmata Machumetis. Estque à sectatoribus receptus inter authen-
ticos libros. Quem pius lector cognoscat, non tantum ut Milesias et Apuleianas fabulas: sed etiam ut exen-
plum doctrinae, in quam iusto Dei iudicio prolaboritur, qui Christi Seruatoris doctrinam salu-
tiferam non habens in precio, et libentius attendunt fabulis à ueritate
animos abducentibus.

Rat nuncius Dei, oratio Dei super eum & salus, se-
dens inter socios in ciuitate sua Iesrah, & descendit
super eum angelus Gabriel dicens: Salutat te Deus
ô Machumeth. Respondens ait: Ipse est dominus sa-
lutis. Ab eo namque procedit, & ad eum reuertitur. Et
ille: Veniunt, inquit, ad probandum te quatuor ui-
ri prudentissimi. Ipsi principes Iudaeorum, & ma-
gistri in Israél. Maximus eorum Abdia iben Sa-
lon. Praeterea dictus Abdalla iben feleh. Cui Ma-
chumet: Ad salutem ueniunt amice, an in oppro-

Abdia Hebr. et
Abdalla Sarace-
nis Dei seruum
sonat. Aliqui
uocant Audi-

brium: Ad salutem, inquit, Tunc nuncius Dei patrualem suam Haali, filium
Abitalib, in occursum eorum egredi iubet, descriptis ex nomine singulorum
personis & habitu. Qui cum occurreret, salutat dicens: Salue Abdia iben Sa-
lon, & ceteri per ordinem, singulos suis nominibus appellans. Qui admi-
ran-tes rogant, quis ei singulos ita discrete indicarit, aut unde praescierit uenturos.
Respondit, se missum à patruale suo Machumet, cum huiusmodi indicij. Sequi-
tur uiri conferentes inter se de ijs quae audierant, non sine admiratione. Cum
ergo peruenissent ad prophetam, procedens Abdia iben Salon, ait: Salus su-
per te Machumet. Et ille: Salus, inquit, super eum qui salutem sequitur, & po-
tentiam Dei timer. Cui Abdia: Ego, inquit, Abdia iben Salon, et hi socij mei
periti legis nostrae, uenimus legati à populo Iudaeorum, exquirendi causa à te
loca per legem nostram minus perspicua nobis. Videris enim, prout audiui-
mus, qui laborem nunc si placuerit, facile absolueres possis. Et ille: Ad temptan-
dum, inquit, an ad inquirendum? Ad inquirendum, ait. Licet igitur, inquit,
quantum libuerit, quaeas. Tunc ille ex centum quaestionibus principalibus,
quas per omnem legem suam exquisitae excerptas, scriptas attulerat, primam
proponens ait: Dic ergo, si placet, in primis ô Machumet, propheta es, an
nuncius? Respondit, Et prophetam & nuncium constituit me Deus. Sic enim
ait in Alchoram: Partem misi super te, partem non misi. Et sermo Dei alter: Nec
est possibile homini colloqui Deo, nisi per internuncium. Ait, Verum di-
cis. Dic ergo, legem tuam praedicas, an legem Dei? Respondit, legem Dei. Et
ille: quid est lex Dei? Respondit, Fides. Quae fides? Ait, Non dii, sed Deus ipse
unus, sine partecipe. Ego Machumet seruus & nuncius eius, praedicans finem,
quo sine dubio mortui resurgent. Ait, Verum est quod dicis. Dic itaque si
placet,

Iudei referunt
ad Machume-
tum quaestiones
obscuras suae le-
gis.

Mach. nuncius
& propheta.

Mach. non sua
sed Dei legem
praedicat.

placet, quot sunt leges Dei? Respondit, una. Quid ergo dices de prophetis, qui te præcesserunt? Respondit: Lex quidem, siue fides, omnium una, sed ritus diuersorum nimirum diuersi. Ait: Ita est, ut dicis. Sed dic deinde, Intra-
 uersorum ritus bimus paradisum pro fide, aut credulitate, aut pro opere? Respondit, Et tria
 diuersi. hæc necessaria. Et cōtingit tamen, ut si quis ex Iudæis aut Christianis siue gē-
 Tria necessaria ad salutē, fides, credulitas, opa. tilibus ad fidem Saracenorum conuersus ante opus morte occupetur, sola fi-
 des sufficiat. Sicq; siue Iudæus, siue Christianus, siue etiam gentilis, omni pie-
 tatis operi satisfaciens, nec id amore Dei, & ipsum & opus eius ignis assumet.
 Ait, uerum est. Sed dic, si placet, misit Deus tibi scriptum? Respondit, sic.
 Quod? Dicit, alfurcā. Cur dictum alfurcā? Dixit, quia discretæ sunt senten-
 tiæ & figuræ eius: Nec enim simul descendit super me uerbum Dei, quemad-
 modum simul data est lex Moyſi, psalmi David, & euangelium Christo. Ait,
 Nō simul Alco- uerum dicis. Dic ergo cōsequenter, quod habet principiū alfurcā? Respon-
 dicit, initium libri. In nomine Dei misericordis & miseratoris. Quid post? Ait,
 abugēt, & cætera. Quid est abugēt? Respondit: a, deus, b, potentia dei, g, pul-
 chritudo dei, d, lex dei. Præuenit enim Dei pietas iram. Ait ille: id quomo-
 do? Respondit: cum enim præ cæteris creatus Adam, primum confurgeret,
 stertuitauit, dixit, Deo gratias. Quod audientes angeli dicunt, Pietas Dei su-
 per te Adam. Et ille, amen. Quibus dominus, Præcepi orationem uestram.
 Ait, ita quidem est, ut dicis. Procede ergo, & enumera si placet, quæ sunt il-
 la quatuor genera, quæ Deus proprijs manibus operatus est? Respondit: Ma-
 nibus quidem proprijs ædificauit paradisum altiorē, plantauit arborem tu-
 bæ, platinauit Adam, scripsit tabulas Moyſi. Ait: Et hæc quidem ita, ut dicit: so-
 lum ut adiungas, quis tibi indicauerit. Respondit: Gabriel, ex domino uni-
 uersitatis. Ait, ita certe uerum est. tantummodo subiungas, in qua forma, uiri
 an fœminæ? Respondit, uiri sanē: erectus, nunquam dormiens, neque come-
 dens, neque bibens, nisi laudem & gloriam Dei. Ait, & hoc quoque uerum.
 Nūc itaq; si placet, per ordinē exponas, quid est unū, deinde quæ duo, quæ
 tria, quæ quatuor, v, vi, vii, viii, ix, x, & ita per ordinē, usque ad centū.
 Respondens ait: Vnum quidem Deus, cui nec particeps, nec socius, nec fili-
 us, in eius manu uita & mors, ipse super omnia potens. Duo uero, Adam &
 Eua, unde par in paradiso, antequam eijcerentur. Tria uero, Michael, Ga-
 briel, Saraphiel, archangeli secretarij deitatis. Quatuor, lex Moyſi, psalmi Da-
 uid, euangelium, & alfurcā. Quinq; sunt orationes Dei, quas mihi Deus &
 populo meo nulli præ cæteris sæculi prophetarum datas, neq; futuri cuiquam.
 Sex, dies illi quibus creaturam suam Deus consumauit. Septem, sunt coeli.
 Sic enim ait in Alchoran: Ordinauit septem coelos. Octo sunt angeli, qui in
 die iudicij portabūt thronum Dei. Nouem miracula, miracula Moyſi. De-
 cem uero, dies ieiunij: quorum tres in itinere peregrinationis, septem in redi-
 tu. Vndecim stelle, quas Ioseph in somnio se adorare uidit. Duodecim, men-
 ses anni. Tredecim uero, undecim uidelicet stellæ, cum sole & luna. Qua-
 tuordecim, candelæ pendentes circa thronum Dei, longitudine quingento-
 rum annorum. Quindecim, quoniam Alchoran continuo quidem descendit
 à summo coelo usque ad infimum: inde paulatim lapsus est usque ad quintum
 decimum diem ramadam. sic enim ait Alchoran: Mensis ramadam, in quo
 descendit Alchoran. Sedecim, sunt legiones angelorum Cherubin circa thro-
 num Dei, laudantes nomen domini sui. Decem & septem, nomina Dei inter
 imum

Vna lex seu fi-
des Dei: sed di-
uersorum ritus
diuersi.
Tria necessaria
ad salutē, fides,
credulitas, opa.

Alfurcā qua-
re dicitur.
Nō simul Alco-
rā traditus Ma-
chumet. quod
in Alchoran ta-
men sepe dicitur.
C. mox in-
ferius huius li-
bri author.

Quatuor Deus
suis manibus fa-
brefecit.

Mysteria nume-
rorum ab uno
ad centum.
Ius Deus si-
ne filio.

Quinque ora-
tiones Dei.

Dies ieiunij 10.

XIII. candelæ
pendentes circa
thronum Dei.

anum terræ & infernum: quæ si interposita non essent, erumpens æstus inferni totum mundum consumeret. Decem & octo, interstitia inter thronum Dei & ærem: quæ si interposita non essent, claritas Dei totum mundum excaceret. Decem & nouem, sunt brachia zachæ infernalis fluij, qui in die iudicij ualido sonitu clamabit, & respondebunt omnes damnati. Viginti, quia uicesimo die ramadam descenderunt psalmi super Dauid, xxi. Nam uicesimo primo die ramadam natus est Salomon, & montes laudauerunt Deum. Viginti duo, Nam uicesimo secundo die ramadam, ignouit Deus Dauid peccatum Uriæ, xxiii, nam uicesimo tertio die ramadam natus est Christus, filius Mariæ, orationes Dei super eum. Vicesimo quarto, locutus est dominus Moyli. Vicesimo quinto, diuisum est mare Moyli, & populo Israël. Vicesimo sexto, dedit Deus tabulas Moyli. Vicesimo septimo, deglutiuit cetus Ionam eiecsum naui. Vicesimo octauo, reddidit Deus uisum Iacob, cum afferret Iudas camisiam Ioseph. Vicesimo nono, assumpsit Deus Enoch. Tricesimo, abiit Moyses in montē Sinai. Hic interrumpit Iudæus, dicens: Fac breue, optime Machumeth, & expedite. Siquidem mirum in modum cuncta exequeris. Faciam, inquit, quod postulas, Sed ne ante finem quæsitū desista: Quia draginta sunt dies, quos ieiunauit Moyses. Quinquaginta uero, quia diem iudicij continuabit spacium quinquaginta milium annorum. Sexaginta sunt uenæ terræ singulorum colorum: quæ uarietas si non esset, nulla inter homines foret noticiæ discretio. Septuaginta uiros assumpsit sibi Moyses. Octuaginta ictus debentur inebriato. Nonaginta, quia angelus missus ad Dauid, ait: Nonaginta oues habebat hic socius meus, & ego unam, quam abstulit mihi. Centum uero sunt ictus, quibus in adulterio deprehensi flagellantur. Ait, Ethabet quidem omnia ita recte, ut sunt, integre executus es. Procede ergo si placet, & expone, quomodo facta est terra, & montes, & quæ eis nomina, & quando fuerunt: Respondit, Deus Adam de limo, Limus autem erat de spuma, Spuma autem de procellis, Procellæ uero de mari, Mare autem de tenebris, Tenebræ uero de luce, Lux de uerbo, Verbum de cogitatione, Cogitatio uero de iacinto, Iacintus autem ex præcepto Esto & fuit. Ait, Verum est quicquid dicis. Dic ergo, quot angeli præsumt hominibus: Respondit: Singulos homines bini circumstant angeli, alter à dextris, alter à sinistris. Dexter uero benefacta hominis scribit, Sinister malefacta. Ait, Vbi assident homini, aut qualiter: in quo scribunt: Respondit: Super humeros hominis sedent, Calamus, lingua eorum: incaustum, salua lingua: Tabula notoria, cor eorum. Ait, Et hoc quoque uerum est. Sed prosequere, si placet: Quid post hoc operatus est Deus: Respondit, Tabulam & calamum. Dic, quam tabulam, & quem calamum: Respondit: Tabulam quidem, in qua scriptum est quicquid fuit, est & erit, in celo et in terra: Calamum uero, de luce clarissima. Ait, Quem longitudo do calamit: Respondit: Longitudo quidē itineris quingentorum annorum, latitudo uero octuaginta itineris annorum. Octuaginta dentes habet, qui non cessabunt scribere, quicquid fit in mundo, usque ad diem iudicij. Sic enim ait in Alchoran: Nun uua calam uua me asturum. Ait, Et tabula unde: Respondit, De smaragdo uiridissimo, uerba eius de margaritis, dorsum eius de pietate. Ait, Quo tiens ergo respicit Deus illam tabulam per diem & noctem: Respondit, Centum sexaginta, singulisque respectibus erigit quem uult, & deponit quem uult. Sic enim ait in Alchoran: Quotidie Deus in uoluntate sua. Ait, Nec de his quicquam

Quid inferni prohibeat flammam a terra.

Zachæ fluius infernalis, ut styx.

Psalterium xx. die ramadā traditum Dauidi. Natalis Christi.

LX uenæ terræ singulorum colorum.

Nō angelus, sed propheta fuit.

Origo rerum fabulosa quam in Theogonia Hesiodi.

Angeli duo circumstant singulis hominibus, quæ annotant in tabula res uniuersas.

Calamus est uoce portentosa magnitudinis.

quicquam, nisi uerum. Procede ergo, & expone, cur cœlum dictum est cœlū:
Respondit: Ideo quidem, quia de fumo creatum: fumus uero, uapor maris,

*Mons kaf cœ-
lum sustinet.*

Sic enim ait in Alchoran: Vualme am uuagehu. Ait: Quid ergo habet, quod
uiride est? Respondit, ex monte kaf. Mons enim kaf ex smaragdis paradisi.
Qui mons orbem terræ cingens, cœlum sustinet: sic enim ait in Alchorā: kaf
uualcoram elmegid. Ait, Habet itaq; cœlum portas: Respondit: Habet, itaq;
portas pendentes, Ait, Et portæ clauēs: Respondit: Et portæ clauēs in thesau-
ro Dei. Ait, Et portæ under: Respondit: Portæ aureæ, portarum seræ de luce,
clauēs de pietate. Ait, Vera refers. Sed cœlum istud nostrum, dic unde crea-
tum est: Respondit, Primum de aqua uiridi, secundum de aqua clara, tertium

*Porte cœli.
Vnde cœli se-
ptem constent.*

de smaragdo, quartum de auro purissimo, quintum de hīacinto uiridi, sextū
de nebula lucida, septimum de splendore ignis. Ait, Neque hoc quicquam

*Maria supra
cœlos.*

nisi uerum. Quid ergo super cœlos septem? Respondit, Mare uiuificum. Ait,
Quid deinceps? Respondit, Mare nebulosum. Ait, Prosequere per ordinē ut

*Ordo & gra-
dus uniuersorū.*

que ad summum. Proceedit desuper mare aëreum, desuper mare lapideum, de-
super mare tenebrosū, desuper mare solatiū, desuper luna, desuper sol, desu-
per nomen Dei, desuper supplicatio, desuper Gabriel, desuper pergamēti-
rasū, desuper plenū, desuper septuaginta interualla lucis, desuper LXX. mi-
lia interuallorum uirtutes, desuper LXX. milia montium, desuper mille spa-
cia, in unoquoq; LXX. milia turbe, in unaquaq; turba quinq; milia angelorū,
nunquā cessantiū laudare dominū uniuersitatis, desuper addet almūncih, id
est terminus angelicæ dignitatis: desuper uexillū glorię, desuper interualla de
margaritis, desuper interualla gratiæ, desuper interualla potētiae, desuper in-
terualla diuinitatis, desuper interualla dispensatiōis, desuper scabellū, desuper
soliū, desuper domus uniuersitatis. Ait, Mirū in modū cuncta, prout sunt, exe-

*Sol & luna fi-
deles.*

cutus es. Sequitur itaq; ut decernas, si placet, utrū ne fideles sint sol & luna, an
infideles? Respondit: Fideles quidē, & obediētes omni mādato Dei. Quid
ergo habēt, quod nō equaliter lucēt? Respondit: Aequali quidē uirtute & splē-
dore creauit eos Deus, Euenit ergo, ut incerta esset diei & noctis uicissitudo,

*Causa eclipsi-
s lune.*

quousq; Gabriel præteruolans motu uolitandi, forte ut sic ala sua lunam teti-
git, & exinde luna obscurata est. Sic enim ait in Alchorā: Præposui diei & no-
cti luminaria, & extinxi nocturnum, & illuminaui diurnum. Ait: Cur ergo
nox dicta nox? Respondit, Quia nox uelamen maris & scēmine, sic enim ait
in Alchoran: Posui noctem uestimentum, & diem uictum. Ait, Et hoc quoq;

*Stellarum tres
ordines.*

prout ueritas habet. Consequenter itaque, si placet, ediffere, quot sunt ordi-
nes stellarum? Respondit, Tres, primus, dependentium per cathenas a folio
Dei, lucentium usque in septimum thronum: secundus, stellarum quæ & cœ-
lum ornant, & quando diaboli ad insidiandum cœlestibus consilijs subintra-
re parant, occurrentes fugāt. Sic enim ait in Alchoran: Et cœlum cum eis or-
naui, & diabolis eas obieci. Tertius est inspectu angelorū. Ait, Ne

*Maria VII. in
ter cœlum &
terram.*

que hæc uspiam a ueritate recedunt. Dic ergo, quot interfunt inter nos & cœ-
lum maria? Respondit, septē. Ait, quot uero uenti inter nos & cœlū. Respon-
dit, tres. Primus uentus sterilis, quem emisit Deus ingentē abat. Secundus ni-
ger, eleuans mare: & hic exasperabit ignem in die iudicii. Tertius est, qui ter-
ris marisq; ministrat. Ait, Neq; hic quicquā nisi uerum. Quot sunt interualla
inter nos & cœlū? Vnum planē: quod nisi interpositū esset, omnia terrena cœ-
lestis consumeret ardor. Ait, Et hoc certe uerum. Si solum subiungas, ubi sol?

Respondit,

Respondit, In fonte calido, fons uero in colubro, coluber in interuallo, in
 teruallo in monte kaf, kaf autem in manu angeli tenentis mundum usque
 in diem iudicii. Ait, Verum est quod dicis. Dic deinde, Quis modus deferen-
 tium sedem Dei? Respondit, Capita eorum sub sede Dei, pedes sub thronis
 VII, tanta quidem ceruicis amplitudine, ut si continue uolaret auis, uix mil-
 le annis ab una aure perueniret ad alteram. Cornua super capita eorum
 implicata, uictus & potus eorum laus & gloria Dei. Quorum prima
 acies, cuius dimidium nix, dimidium ignis, nec tamen uel ignis niuem con-
 sumit, uel nix ignem extinguit. Sectinda acies, cuius dimidium tonitruus, di-
 midium fulgur impermixta. Tertia, cuius dimidium gleba, dimidium unda:
 nec tamen unda glebam diluit, uel undam ebibit gleba. Quarta, cuius dimi-
 dium uentus, dimidium aqua, incommota ab inuicem. Quinta, cuius dimi-
 dium ferrum, dimidium ignis, inconfusa ab inuicem. Sexta, cuius dimidium
 aurum, dimidium argentum. Septima, cuius dimidium laus, dimidium glo-
 ria. Octaua, de fulgidissimo splendore. Ait, Nec hoc quoque usque aliter quam
 ueritas habet. Nunc itaque fiducialiter oro, ne pigeat, exequaris spacium a no-
 bis usque ad coelum. Respondit: A nobis quidem usque ad infimum coelum,
 iter quingentorum annorum: tantumque per ordinem ab unoquoque ad pro-
 ximum, & amplitudo uniuscuiusque itinerum quingentorum annorum: Tot
 unoquoque angeli, quod nemo numerare potest, nisi solus Deus. Ait, Et hoc
 quoque uerum. Dic itaque consequenter, quae aues sunt inter nos & coelum?
 Respondit, Aues quaedam, quae nec coelum neque terram unquam attingunt.
 Ipsae colubri albi iubas habentes equinas, comas ut coma mulieris, alas ut a-
 ues. Oua pariunt super caudas suas, ibidemque filios producunt, illinc usque
 in diem iudicii. Ait, Ita quidem uerum est. Dic ergo, mundus iste cur dictus
 mundus? Respondit, quia mundus iste factus fuit praeter aliud saeculum. Si
 enim cum illo factus esset, perpetuus foret, ut illud. Ait, uerum est. Dic deinde,
 finis cur dictus finis? Respondit, quia eo resurget omnis creatura. Ait, Ita
 est. Subiunge ergo, saeculum aliud, cur dictum aliud? Respondit, quia postre-
 mum, post mundum istum superstes futurum, cuius nulla similitudo expri-
 mi potest. Nec enim coloni eius mortales, neque dies eius sub numero. Ait,
 Similiter & hoc uerum. Sed quid? Aliquid nempe hodie proponam, ubi in-
 cidas. Dic ergo si placet, Quis filius patre fortior? Respondit, ferrum. Quid
 ferro? ignis. Quid igne? aqua. Quid aqua? uentus. Ait, & haec omnia uera.
 Nec cesses, sed dic consequenter: Adam cur dictus Adam? Respondit, quia
 creatus de limo terrarum omnium, non unius. Si enim de uno creatus esset,
 nulla esset inter homines notitiae discretio. Ait, Ita est: dum subiungas, Cum
 factus fuit Adam, quia intrauit spiritus in eo? Respondit, per os intrauit inui-
 tus, & per os exiuit. Ait, Quid ergo dixit, ei Deus? Respondit, Habita tu & co-
 mede in paradiso: Comedite & bibite, tantum ne huic arbori appropin-
 quetis. Ait, Quae nam fuit arbor illa? Respondit, arbor tritici. Ait, Quae forma
 arboris? Respondit, septem spicas habebat, unam rapuit Adam, in qua erant
 grana quinque, de quibus duo comedit Adam, duo dedit Euae, quintum de-
 tulit secum. Ait, Quantum fuit granum? aut quid inde fecit? Respondit, Ma-
 gis fuit ouo, quod ubi in sexcentas particulas comminisset, produxit ex eo
 cuncta seminum genera. Ait, Quia receptus est paradiso expulsus? Respon-
 dit, Adam in India, Eua in Nubia. Ait, Quid induebant? Respondit, Adam
 & tria

*Sol in calido
 fonte sede ha-
 bet. et alia loqe
 absurdissima.*

*Vehiculū Dei,
 nō quale Exe-
 chielis.*

*Interualla coe-
 lorū, cōtra de-
 mōstrationes
 astronomicas.*

*Aues inter coe-
 lum & terram.*

*Aliquid factū
 ante hunc mun-
 dum.*

*Aenigmata, nō
 qualia Hiram
 Solomoni pro-
 posuit.*

*De hominis
 formatione
 fabulatur.*

*Arborē sciētia
 boni & mali,
 dicit arborem
 tritici.*

*Adā eiectus pa-
 radiso peruenit
 in Indiam, Eua
 in Nubiam.*

Diabolos et an-
gelos ante Adā
incoluisse terrā.

Adā peregrina-
tionem ad Me-
chan cōstituit.
Idē rāsus, uideli-
cet ut Machu-
met, et circum-
cisus.

Aenigma de
mari rubro.
Subdola cauilla-
tio in diuinam
legem.

In Alcorā scri-
bitur, ut Moyses
cum famulo na-
uem repererit.

Aenigma de
nocte.

Aenigma de ba-
culo Moysi.

Aenigma de E-
ua & Christo.

Aries Abrahæ
sine parente
editus.

Aenigma de
Iona.

Sepultura Abi-
tabil.

Sepultura Mo-
sis & mors fa-
bulosissima.

tria folia de paradiso, Euam coma cooperiebat. Quā ergo cōueniunt? Res-
pondit: In Arafē. Ait, Vter de altero factus? Respondit, Eua ex Adā. Vnde
est quod mulier operitur? Ex costa eius sinistra. nam si a dextra, æque fortis
esset. Ait, Quis habitauit terram ante Adam? Respondit, Primum diabolus,
deinde angeli, post angelos Adam. Inter diabolos & angelos septem millia
annorum, inter angelos et Adam M. anni. Ait, Rem omnem ut gesta est nar-
ras. Sed de his satis est. Transeamus ad alia: & dic si placet, Quis incēpit pe-
regrinationem? Respondit, Adam. Ait, Quis rasis caput eius? Respondit, Ga-
briel. Ait, Quis circūcidit Adam? Respondit, ipsemet. Ait, post Adam quis
circūcisus est? Respondit, Abraham. Ait, Et hæc quidem manifesta sunt. 10
Habemus alia, Dic si placet, Quā nam est terra, quam semel uidit sol, nunc
deinde uisurus usq; ad finem sæculorum? Respondit: Quando mare diuisit
Moyses, denudatus est fundus pelagi, quem tunc uidit sol, post reditum un-
darum amplius non uisurus. Quid ergo uidetur Abdia, ne reperis hæc in le-
ge tuā? Et ille, Nec hæc quidem, nec multa alia, quæ pectus mihi ministrat.
Age, Dic deinde, quā nam est domus habens duodecim portas, per quas
duodecim portiones exeunt, duodecim cum generationibus? Respondit,
Rupis illa, quam percussit Moyses, aperuit duodecim portas, & emisit duo-
decim fontes, per duodecim tribus Israël. Ait, Verum dicis. Sed dic, cui ter-
ræ locutus est Deus? Respondit, Monti Synai præcepit, ut eleuaret Moysen 20
usq; ad cælum. Ait, Bene dicis. Dic deinde, qui uiuit, nec habens spiritum?
Respondit, Nox. nec enim spiritus uenit usq; ad mane. Ait, Hoc quicq; ue-
rum. Age ergo, quid in primis lignum, postea cum spiritus? Respondit, Vir-
ga Moysi nunc lignum, nunc serpens. Ait, ita est. Nunc itaq; refer, si placet,
Quæ foemina ex masculo tantum, & quis masculus de foemina tantum? Re-
spondit, Eua ex Adam solo, Christus ex Maria uirgine. Ait, ita quidem re-
fers, ut uerum est, dum subiungas, Quæ sunt terra illa, quæ sine uiri commi-
xtione edita fuerunt? Respondit, Adam, aries Abrahæ, & Iesus Christus.
Ait, uerum est. Dic deinde, quod sepulchrum motum est cum sepulto? Re-
spondit, Cetus cum Iona. Ait, uerum est. Dic ergo consequenter, qui sunt so- 30
li illi duo, quorum sepulcra ignorantur? Respondit, Abitabil. & Moyses. Ait,
Id quomodo? ut breuiter de utroque exponas. Respondit: Ibetabil quidem
cum mortem præsentiret, iniunxit, ut post obitum camelus superposito fu-
nere suo impelleretur ad eundum, quocunq; fors duceret, euntēq; seque-
rentur, quousq; sponte procumberet. Sic factū, ubi funus ab Ibetabil defe-
rens camelus procubuit, fodiendo repertum est monumentum, quod Noë
præparauit Abitabil. Sepulto itaque amissus est locus, nec unquam postea
reperitus. Moyses uero cum solus per desertum uagaret, forte sepulcrum uas-
tum & apertum inuenit, recte ad quantitatem suam effossum. Quod ad-
mirans, incēpit ad propriam staturam metiri. Interea angelus mortis adue- 40
nit ad interficiendum Moysen. Quem cum cognouisset Moyses, quæsiuit
dicens: Ad quid uenisti? Respondens, missus sum pro anima tua. Cui Moy-
ses, Quā ergo putas eam eripere? per os enim non poteris, quo locutus sum
Domino: neq; per aures, quibus audiui uocem Domini: neque per oculos,
quibus faciem domini uidi: neq; per manus, quibus donum Dei recepi: ne-
que per pedes, quibus montem Synai conscendi. His auditis, abiit angelus,
formaq; mutata, attulit pomum de paradiso, quod cum olfaciendum porri-
geret,

geret, recepit Moyses. Cumq[ue] naribus apponeret, arripuit eum angelus per
nares, per quas tanquam emungens animam eius extorsit. Quo facto, re-
manlit corpus eius in sepulchro, nemini unquam reperto. Ait, ita quidem
factum est, ut dicis. Sed dic quis ignis comedit & bibit, & ex quo extingui-
tur, non accenditur usq[ue] in diem iudicij? Respondit, Ignis in corpore huma-
no, victus sustentatur, & anima abeunte extinguitur. Nec antequam illa re-
deat, accendetur. Ait, Et ita uerum est. Dic deinde, quid paruum semper,
quid magnum semper? Respondit, Lapilli, & montes. Ait, bene est. Sed dic,
ubi est medium terræ? Respondit, In Hierusalem. Inde namq[ue] dispersæ sunt
gentes, & illic congregabuntur. Ibi erit pons et statera super infernum, quod
apportabunt illuc septuaginta millia angelorum per totidem tenaces. Ait,
Et ita est. Sed quare Hierusalem dicta domus benedicta? Respondit, quia in
directo coelestis Hierusalem, quodq[ue] locus est ibi Deus & angeli cum pa-
triarchis & prophetis: deditq[ue] ibi Deus Moyli præcepta tria millia quingen-
ta quindecim. Ait, Et ita constans est. Dic deinde, quis humor fit neq[ue] de coe-
lo, neq[ue] de terra? Respondit, sudor animalium laborantium. Ait, bene dicis.
Sed memora, si placet: quomodo facta est nauis? Respondit, Nauem in coe-
pit primus Noë; clauas dedit Gabriel; intrauitq[ue] Noë cum filijs, & procedēs
ex Arabia super Meccam, circuiuit septies. Inde nauigās super Hierusalē, &
eam septies circuiuit, peruenit in montē Iudææ, ibiq[ue] decrecentibus undis,
hærens rediit. Ait, quidem ita est. Dic ergo, ubi fuit interim Mecca? Respō-
dit, Assumpsit eam Deus in cœlum, Hierusalem uero cōmisit monti Abiko-
bez, & seruauit eam in uentre suo. Ait, Omnia quidē ut gesta sunt, exponis.
Dic ergo, Quæ ratio, quod qui nascitur similis est patri, aut matri, eorum uē
parentibus? Respondit, Quum superat uoluptas uiri uoluptatem mulieris,
trahit conceptus similitudinem patris, eiusq[ue] parentū: Sic in parte altera, su-
perante mulieris libidine. Ait, Et hoc uerum. Expone consequenter, punit
Deus quenq[ue] sine ratione? Respondit, non. Ait, Et filijs infidelium quid faciet?
Respondit, Venient in die iudicij filij infidelium ante faciem Dei, & dicet eis:
Quis est dominus uester? Dicent, Tu domine, qui creasti nos. Cui ergo ser-
uisti? Quem adorasti? Domine noster, neq[ue] aurium, neq[ue] linguæ officio uti,
neq[ue] nūcium tuum sequi potuimus. Dicit eis, Faceretis ergo aliquid si præ-
ciperetur uobis? Dicent, Digne domine noster & iuste, quicquid præcipere
placet. Tunc effluere præcipiet unum de fluuijs inferni, & dicet eis: Insilite in
gurgitem istum. Hinc ergo qui obedierint, illæsi exibunt, & in paradysum
transibunt: qui uero renuerint, ibunt cū patribus suis in infernum. Sic enim
ait in Alchoran: Qui obedierint, erunt in paradiso, qui renuerint, in inferno.
Ait, Vere ita est. Sed uellem, si est aliqua horum similitudo, eam mihi ex-
primeres. Respondit, Ita. Nam & fidelium filijs, si qui nascuntur cæci,
sordi, muti, eadem sit quæstio. Ait, ita quidem uidetur, dum consequenter
exponas, Quomodo soluetur terra? Ignis terram diriget in cinerem. Cine-
rem aqua diluet. Ait, Ita est. Sed montes unde exierunt? Respondit, de mon-
te Kaffixitq[ue] eos Deus palos in terra. Sic enim ait in Alchoran: Posui terram
planam, & montes palos terræ. Ait, Verum dicit. Dic cōsequenter, quid nā
restat sub his septem terris? Respondit, Bos. Ait, & pedes bouis super quid?
Respondit, super lapidem album. Ait, quæ forma bouis? Respondit, caput
eius

*Aenigma de ca-
lore hominis
uitali.*

*Aenigma de la-
pillis seu calcu-
lis & montibus.
Hierusalē um-
bilicus orbis.*

*Item cur do-
mus benedicta.
Apud Hierusa-
lem præcepta
Moyli data,
quum nūquam
adierit.*

*Aenigma de
sudore.*

*Mecha seruata
per diluuiū in
cœlo, et Hieru-
salē in mome
Abikobez.
Causa formæ in
liberis, et simili-
tudo parentū.*

*Infidelium filij li-
berabuntur in
die iudicij, si o-
bedientes Deo
insilierint
flumen.*

*Vt terra sol-
uenda.
Vnde montes.
Sub terris septē
bos portemose
magnitudinis
& formæ.*

eius in oriente, cauda in occidente. Ei quadraginta cornua, & totidem dentes, à cornu ad cornu iter mille annorum. Ait, Et sub lapide, super quem stat, quid? Respondit, Mons cui nomen Zohot. Ait, Cuius hic mons? Respondit, inferni. Ait, Quæ ei amplitudo? Respondit, Itineris mille annorum. Hæc ascendet omnis turba infidelium. Cumq; uerticem confederint, omnis intremiscet mons, omnemq; turbam deiciet in profundum inferni. Sic enim ait in Alchoran, Sourhîcubû azohot: quod est, destruet eos zohot. Ait, uerû est, quod dicis. Sed quid sub monte? Respondit, Terra. Quod est ei nomen? Respondit, Vuerelea. Quid sub ea terra? Respondit, mare. Quod est ei nomen?

Alkasem. Et quid infra? ut omnia per ordinem edisseras. Respondit, terra Aliolen, infra mare Zere, infra terra Neama, infra mare Zegir, infra terra therib, infra alia terra Agiba, alba ut lac, redolens ut muscus, mollis ut crocus, lucida ut luna. Super hanc congregabit Deus omnes iustos. Sic enim ait in Alchoran: In die illo mutabit terram pro alia terra. Infra hanc mare

Alknitar. Infra piscis nomine albebbut, cuius caput in oriente, cauda in occidente. Super cuius dorsum terræ & maria, tenebræ, aër, & montes usque in finem sæculorum. Infra piscem, uentus piscem substinēs, infra mons, infra tonitruus, infra fulgur. Sub his mare sanguineum, infra infernus conclusus, infra mare igneum, infra mare opacum, infra mare potius, quam ordo atq; digestio partium mundi.

Ex paradiso proderunt oppidaria. Ex inferno quatuor urbes. Orbis ambitus iter diei unius. tria quæ de paradiso in hunc mundum uenerunt? Respondit, Mecha, & Iesrab, et Hierusalē. Ait, Verû dicis. Dum subiungas, quæ quatuor in hoc mundo ex inferno? Respondit, Vastat ciuitas ægypti, secunda Antiôchia Syriæ, tertia Ehberam Armeniæ, quarta Elmeden Chaldææ. Ait, Et hoc quoq; uerum. Consequenter ergo metre mihi orbem. Respondit, Orbis quantitas iter unius diei. Ait, Quomodo? Respondit, Totum enim sol ab ortu suo usq; ad occasum permeat. Ait, Argute quidem hoc animaduertisti.

Nunc itaq; si placet, quoniam summa & infima uides, paradysum oro, & quæ incolis eius uita, planè mihi describas. Respondit, Quia cōuenienter & ex ordine quæris, placet, dum attētus assis. Paradysi namq; solum aureum, smaragdus & hyacinthis crebro interpositis distinctum, omni fructifera consitum arbore, decurrentibus per amœna fluentis. Quorû alia quidem lac, alia mel album, alia uinum purissimum fundunt. Dies enim mille annorum, annus quadraginta millium annorum. Quid ergo? Nunquid nō ita beatitudini sufficere uidetur? Ait, Quinimo, & uere uideri poterit, dum incolarum eius habitum & usum exequaris. Respondit, Incolis quidē eius, quicquid desiderari potest, statim aderit. Omni siquidē colore uestientur, præter nigrum. Qui color neminem illic attinget, excepto præcone modo, qui ob insignem huius uitæ meritum proprium colorem singulari priuilegio retinebit. Perfecti omnes in statura quidem Adæ, in forma uero Iesu Christi, nunq; incrementum aut detrimentum aliquod patientes. Ait, Hæc quidē ita uere sunt. Assume iam de uisitu & uoluptate eorum, à primo introitu incipiens, Respondit, Primum quidem ingressus

Præco, id est Machumet, insignis in paradiso singulari uestitu. Incole paradisi statura Adæ oēs & forma Christi. In Alcoran tamen aliquoties pueri indicantur, gressis

gressis uescēdum proponitur iecur piscis albebut, cibus quā ultra mirari
 possis delectabilis. Succedunt fructus arborum, potusq; defluentis paradisi,
 deinde quicquid affectarint, præsio erit. Ait, Dic ergo, cū quicquid influit, et
 effluere necesse habet, nōne ut comedat, sic & iam egerere oportebit. Respon-
 dit, Nō sequit̃. Nā & infans in utero dum uiuit, uescitur, nec tamē egerit. Et
 quā cito egerere incipit, mortalitatis legem subit, Quā & illos, si egererēt,
 necessitas cōsequeret̃. Si quid tamen superfluit, id per sudorē exit, odorē mu-
 sti fragratem. Ait, Bene quidem, & discrete huic obiectioni respōdisti, dum
 subiungas, etiā ne panem & carnes comedent, ut fructus & cætera. Respon-
 dit, Planē quidem quicquid gestierint, oblectamenta tantū, nō fame præter
 illicita: quæ nec ipsis placebunt. Ait, Quæ nā? Respondit, uerbi gratia, caro
 suilla. Ait, Beasti me, optime Machumet. Eā siquidē & nobis Iudæis, & scio
 nō sine causā, prohibuit Deus: quā uelim, ni pigeat, per Deum obsecro in-
 ter cætera, dum locus est, edisseras. Respondit, Placet, dū studiosus ades. Nā
 Iesus Christus, dum rogaretur à discipulis, ut modū arcæ Noë, habitūq; su-
 perfluitis in ea generis humani exponeret, tacitus rogantes audiens, formulā
 ex luto inter manus suas confectam iecit humi. Et ait, surge in nomine patris
 mei, Et surrexit homo canus. Cui Christus, Tu quis es? Respondit, Ego Iafeth
 filius Noë. Cui Iesus, Ita ne canus mortuus es? Respondit, Nequaquē. Sed in
 hac ipsa hora, putans me ad diem iudicij surgere, metu canus effectus sum.
 Præcepit ergo Iesus, ut omnem historiam arcæ discipulis rogantibus expo-
 neret. Tunc ille rem omnem à primordio narrans, ordine peruenit ad locū,
 ubi cum secessus inquit pondere egestionis arcā inclinaret, timuimus ualde.
 Cōsuluit itaq; pater Deum, Cui Deus: Adduc, inquit, elephātem, & uerte po-
 steriora eius super locū. Et fecit. Vbi ergo elephas finem suum hominū ege-
 stioni iniecit, surrexit sus grandis. Satis ne uidetur ergo causā Abdia, uitadi
 animal immundum? Ait, Certe satis: Dum prosequaris, quid profecerit hac
 necessitate editus. Respondit, Quæ cum omnem (inquit) massam illā rostro
 fossorio dispergeret, cōceptum in fœtis naribus fœtorem efflans, murem edī
 dit. Qui deinde tum tabulas indefinenter roderet, consulto pater Domino,
 leonem in fronte percutit. Leo concitus, flatu anhelō cattum naribus eiecit.
 Hic Iudeus: Bene, inquit, omnia. Sed hoc satis, ne à proposito longius digre-
 diamur. Et quoniā de uictu incolarum paradisi plene exposuisti, restat, ut de
 uoluptate eorum prosequaris. Et illud primum, quoniā comedent & bibēt,
 si etiam misceantur illic mulieribus, idq; qualiter, & qua lege. Respondit, Si
 uilum oblectamenti genus deesset, beatitudo minime plena esset. Frustra er-
 go deliciae adessent, si uoluptas deesset. Quinimo si quicquid uolunt, præsio
 est, & quascunq; & quomodocunq; uolunt habent, & qualiter, & ubi, &
 quando, & quantum, & quotiens uolunt, sine mora & difficultate, ita quidē,
 quod quas hic uxores habuerunt fideles, habebunt & illic, cæteræ, cōcubine
 erunt. Ancillarum uero non erit numerus. Ait, Optime quidem & ad un-
 guem omnia. Sed illuc recolens, quod dicis, præter illicita: cum illic uini flu-
 enta describas, quæro quid nam operis illic habeant, si uinum illicitum est?
 aut si licitum est, quid tibi causæ assumis in hoc sæculo uini prohibendi? Re-
 spondit, Adeo quidem argute quæris, ut necessariò una quæstione geminā
 responsionem extorqueas. Vtrūq; ergo exponam, & illic esse licitum, & hic
 illicitum. Erāt enim angeli duo Arot & Marot, missi olim à Deo de cœlis in
 terram,

*Iesus piscis ex
 fabulis Iudeo-
 rum de Leviathā.*

*Causa, cur à
 porcina carne
 abstinendū, ple-
 na stoliditatis
 et blasphemie.*

*Si patre appel-
 lat, cur uos ne-
 gatis filium.*

Vnde mures.

Vnde cattī.

*Etiā cōcubitus
 in paradiso, &
 tales quidē, ut
 pleraq; prosti-
 bula uideantur
 uerecundius
 habere.*

*Causa, ob quam
 à uino abstine-
 tur. Aliā tamen
 reddit ipse Ma-
 chumet in Al-
 coran.*

terram, gubernando & instruendo generi humano, tribus his interdictis, ne
 occiderent, nec iniuste iudicaret, nec uinum biberent. Multo itaq; tempore
 sic habito nocti iudices essent per uniuersum orbem, uenit eis die quodam
 mulier præ cunctis foeminis omnino pulcherrima, causam habens aduersus
 maritum. Quæ ut parti suæ accommodaret iudices, inuitauit ad prandium.
 Sequuntur. Illa satagens, cõuiuantibus inter epulas & pocula uini apponit.
 Adstat ministrans, offert crebro, instat ut sumant. Quid plura? Vicerunt
 blandiciâ mulieris. Inebriati poculis, in hospitam formosam incauerunt.
 uicti, accubitus postulant. Spondet ea conditione, dum alter uerbum do-
 ceat, per quod ascendebant cœlos: alter, per quod descendebant. Placet con-
 dictio. Cum ergo didicisset, eleuata est subito, & ascendit cœlos. Quod cum
 uideret Deus, explorata causa, posuit eam luciferum, pulcherrimâ inter stel-
 las, ut fuerat inter foeminas. Illis autem in iudicium uocatis, proposuit eis De-
 us, ut eligerent inter pœnam huius sæculi & pœnam alterius. Elegerunt hæc.
 Depensi sunt ergo per cathenas ferreas, demissis capitibus in puteo bebil,
 usq; in diem iudicii. Quid ergo Abdia? Nonne sufficiens uidetur causa cur
 & illicitum sit uinum, & hic illicitum? Ait, certe satis, & merito. Sed quoniâ
 hæc ad plenû exposita sunt, uellem si placet, ut etiâ de inferno breuiter per-
 curras. Recte postulas, & ita faciâ. Inferni siquidẽ solum sulfureû, fumosum,
 crebra pice interfectum. Ipse totus flammis terribis astuans. Sunt in eo la-
 cus & putei profundissimi, pleni pice feruente, suppositis flammis sulfureis,
 quibus quotidie immerguntur damnati. Sunt illic & arbores, quarum fru-
 ctibus uescuntur: quo cibo nihil grauius in toto mundo excogitari potest.
 Ait, Bene omnia exponis, si interferas, ubi est ille, quem Deus euocabit post
 diem iudicii? Respondit, in medio uallis inferni, in ualle gurgis, in gurgite
 puteus, in puteo arca, in arca uictus cathenis, astrictus compede, spe con-
 stans, per mille annos incessanter misericordiam appellabit. Ait, Quid ergo
 faciet ei Deus? Respondit, Post mille annos adduci faciet eum, & dicet ei:
 Quid tibi uis miser, qui aures meas inquietare non desinis? Quæ te fiducia
 ducit? Quo merito speras? Respondet gemens, Domine Deus meus, ego
 non habeo Deum nisi te, qui misereatur mei. Tu satis habes præter me, ubi
 iram tuam uindices. Miserere mei Domine, miserere mei. Ait, Quid tunc?
 Respondit, eum reddi inferno. Adducetur, nec adhuc inuocare misericordiâ
 Dei cessabit. Misertus tandem misericors miserator, eripi præcipiet eum.
 Cumq; pice nigrior eum infernalis calor tangat. Interrogabunt angeli, quâ-
 liter paradisi incolis misceri possit? Tunc lauare præcipiet eum Deus in fonte
 aërio, & fiet albus totus, præter maculam in fronte. Mundatus ergo incedet
 per paradysum, in publico conspectu omnibus uocabulis. Hic ergo assigna-
 bunt eum in inuicem omnes uidentes, ereptumq; inferno, quasi improprie
 bitur, quousq; dicat, mallem inferno reddi, quàm huiusmodi probra longius
 ferre. Dicit itaq; misericors miserator angelis suis, ut iterum eum in eodem
 fonte quinquies lauent. Quod ubi fecerint, auferetur nota de fronte eius, si-
 cutq; similis paradisi incolis, & ita cessabit opprobrium. Hæc sunt quæ te de
 inferno quæsisse opinor Abdia. Procede si quid superest. Ait, Omnia quidẽ
 ita ad unguem executus es, ut nullum penitus intermiseris nodum.

Nunc

Metamorpho-
 sis foemine ue-
 nuste in stel-
 lam Veneris.

Inferorum
 descriptio.

Deliberato ex
 inferno fabula
 absurdissima.

Nunc itaq; per Deum tuum obsecro, ut quoniam cuncta tibi quasi prae
manibus, diem iudicii planè mihi describas. Respondit, Placet, dum attentus
adlis. In die illo mandabit Deus angelo mortis, ut omnem creaturam spiri-
tum habentem interimat, tam angelos omnes, & diabolos omnes, quàm ho-
mines, aures, pisces, beluas, & pecora. Sic enim ait in Alchoran: Omnia mor-
tua prater Deum. Post hæc uocabit angelum mortis, dicens: O Adreiel, est-
ne quid superstes ex omni creatura mea? Dicet, Nihil domine mi, præter me-
seruum tuum imbecillem. Tunc dicet ei, Quoniam omnem creaturam meam
occidisti, abi hinc inter paradysum & infernū, & occide postremo te ipsum,
10 ac morere. Abibit infelix, atq; in præscripto interuallo proiectus humi, & a-
lis suis inuolutus, seipsum suffocabit, cum tanto quidem mugitu, qui & coe-
lestes spiritus & terrena animalia si uiuerent terrore exanimaret. Stabitq; to-
tus mundus uacuus per quadraginta annos. Post hoc coelum & terram pur-
gno continens dicet: Vbi nunc reges & principes & potentes sæculi? Cuius
est regnum, & imperium, atque rerum potentia? dicite, si ueridici estis. Et his
uerbis iter repetitis, suscitabit Seraphielem, & dicet: Accipe tubam hanc, &
descende in Hierusalem, & clange. Tunc accepta Seraphiel tuba, cuius lon-
gitudine itineris quingentorum annorum, stans in Hierusalem insufflabit tu-
bam, exintus omnes animas iustas & iniustas inibi interim seruatas. Animæ
20 euolantes in omnem terram, quæq; ad corpora sua, ubicunq; sint dispergen-
tur, atq; ad primum hunc sonitum omnium ossa congregabuntur. Transactis
quadraginta annis iterum sonabit. Ad quem sonitum ossa, carnem, & ner-
uos assument. Atque inde post quadraginta annos ubi tertio sonuerit, om-
nes animæ corpora sua induent. Sic factio, ignis ab occidente accensus,
omnis creatura Hierosolyma agitabit. Quò cum omnes peruenerint, celsa-
bit. Hic ergo ubi per quadraginta annos in sudore suo natauerint, expectan-
tes iudicium, tot tandem miseris affectu appellabunt Adam, sic dicentes:
Pater Adam, pater Adam, ad quid nos genuisti? huiusmodi scilicet miseris,
& tormentis: Ita ne pater filios sub incerto fine, inter spem & metum fluuta-
30 re pateris? quoniam Deum ora, ut planè finiat de nobis qcquid inter paradi-
sum & infernū facturum est. Respōdebit Adā, & dicet: O filij filij, scitis ut sua-
dente diabolo inobediēs præcepto Dei extiterim, quæ causa, ut indignus hoc
habitus officio, uel huiusmodi præsumā. Sed ite ad Noë. Cōuersi ad Noë, di-
cēt: Intercede pro nobis, electe Dei pater Noë. Respōdebit Noë dicēs: Feci
quod potui, saluaui uos in diluuiō. Hic nihil mihi superest officij. Sed ite ad
Abrahā. Appellabunt Abrahā, dicentes: Pater fidei & ueritatis, pater Abra-
ham, respice nos miseros, & miserere. Quibus Abraham: Quid à me petitis?
Non recolitis, ut diu uagabundus idololatra incircuncisus errauerim? Non
sufficio. Sed appellate Moysen. Appellabunt Moysen, dicentes: Audi nos
40 electe nuncie Dei, & propheta, famule Dei Moyses. Quibus Moyses: Quē
appellatis? Nōne legem uobis dedi, miraculis confirmaui, nec tamen cre-
didistis? Si mihi credidissetis, facere possem quod postulatis. Sed ite ad Iesum
Christū. Cōuersi ad Christū, dicent: Iesu Christe, spiritus, uerbū et uirtus Dei,
moue te pietas tua, & intercede pro nobis. Tunc dicet eis Iesus: Quod à
me petitis, ipsi amisistis. Missus quidem fui uobis in uirtute Dei, & uerbo ue-
ritatis: uos aut aberrastis, & me plus quàm ego prædicauerim uobis, Deum
uestrum

Adreiel ange-
lus mortis.

Ut nouissime
mors abolebi-
tur.

Seraphiel tuba
mortuos exci-
tabit.

Adā, Noë, A-
brahā, Moysen,
ganebus patro-
cinū in die iu-
dicii, res perue-
nit ad Iesum
Christum, po-
stremo ad Ma-
chumet.

Abrahā pater
fidei & ueri-
tatis.

Christus, spiri-
tus, uerbum, &
uirtus Dei.

Scopus prima-
rius diaboli in
omni doctrina,
obscurare glo-
riam filij Dei, &
occultare myste-
rium eternum
ueræ salutis.
In Alcorā Chri-
sto tribuitur e-
tiā patrocinii.

Mors in arietē
mutabitur.

uestrum fecistis. Hoc itaq; beneficium meum amisistis. Sed ite ad ultimum prophetarum, hunc significans, cum quo loqueris Abdia. Ad quem conuer-
si dicent: Onuncie fidelis, & amice Dei, quam male quidem peccauimus.
Exaudi nos pie propheta Dei, spes una superstes. Nam post te, in quo spera-
bimus; Exaudi nos, potentia, tibi à Deo collata. Aderit itaq; Gabriel: nec im-
potentem sinet amicum suum uoluntatis suæ. Procedent socij ante faciem
Dei, dicetq; eis Deus: Scio ad quid uenistis. Absit itaq; ut fidelis mei uotum
in aliquo quassum. Hic ergo ponte facto super infernum, ad caput pontis
aderit statera: qua librat is uniuscuiusque factis, ambulabunt super pontem.
Salui ergo transibunt, damnati in infernum decident. Quære deinceps Ab-
dia, quid placuerit. Et ille, Proh dolor, quæ me hucusq; dementia tenuit, ut
uerum luce clarius non uiderem. Sed quoniam omnia tibi pro uoto meo
occurrunt, procede. Nunquam enim hæc audire fatigarer. Enumera ergo
acies populorum in die illa, & discerne fideles atque infideles. Respondit,
Erunť acies omnium hominum, cxx. ē quibus tres tantum fidelium, reli-
quæ omnes infidelium: Eritq; longitudo uniuscuiusq; aciei itineris mille ana-
norum, latitudo uero quingentorum. Ait, Vere ita est, ut dicis. Conclude
postremum hoc, quod cum omnes creaturæ in eum modum, quo descripsi-
sti, inter utramque regionem diuisæ fuerint, quid fiet de morte? Respondit,
Mutabitur mors in arietem, & adducent eam inter paradysum & infernum, 20
Eritq; magna inter utriusq; regionis incolas dissensio. Nam populus para-
dysi metu mortis necem machinabitur. Infernales uero spe mortis, supersta-
tem fore cupient, uincet populus paradysi, & mortem inter paradysum
& infernum occident. Hinc Iudaus exclamans, ait, Vicisti optime
Machumet, siste, & recipe confitentem me. Ego credo, &
uideo, quia non sunt dii, sed Deus unus omnipotens,
cuius uere tu nuncius & propheta.

EXPLICIT doctrina Machumet, quæ apud Saracenos magna
authoritatis est, licet ibi multa mēdacia sunt, & multa ridiculosa.

De